

YOSHLAR KONSTITUTSIYASI

D.Qodirova*TDYU qoshidagi M.S.Vosiqova nomidagi
akademik litsey o'qituvchisi*

“Farzandlarimiz Yangi O‘zbekiston bunyodkorlari sifatida maydonga chiqayotgan bugungi kunda Konstitutsiyamizda yoshlarning huquq va manfaatlarini to‘la ta‘minlash maqsadida yoshlar sohasidagi davlat siyosati, o‘g‘il-qizlarimizni har tomonlama qo‘llab-quvvatlash masalasi, ularning huquq va burchlari konstitutsiyaviy darajada o‘z aksini topishi kerak”.

Bu fikrlar – xalqimizning amri va xohish-istaklariga, tez sur‘atga ega demokratik o‘zgarishlar ehtiyojlariga asoslangan holda, O‘zbekiston Prezidenti konstitutsiyaviy islohotlarning boshidayoq belgilab bergan ayni sohada o‘zgarishlarning 9 ta ustuvor yo‘nalishidan biriga taalluqli.

O‘z navbatida, “Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi” kitobida: “Amaldagi Konstitutsiyamizda yoshlar huquqlari va yoshlar siyosati haqida birorta ham so‘z yo‘qligi albatta adolatdan emas. Kelajak avlod haqida g‘amxo‘rlik dunyoning bir qator davlatlarining konstitutsiyalari va xalqaro shartnomalarda asosiy huquqiy norma sifatida mustahkamlangan. Bir so‘z bilan aytganda, mamlakatimiz Konstitutsiyasiga kelajak avlod haqida alohida bob kiritish zarur”, degan fikrlar ta‘kidlangan hamda bu boradagi hayotiy talablar kun tartibiga qo‘yildi.

Davlat statistika qo‘mitasi ma‘lumotlariga qaraganda, 2023 yil 1 yanvar holatiga ko‘ra, O‘zbekistonda 14-30 yoshgacha bo‘lgan yoshlar soni 9 million 654 ming 351 kishini tashkil etib, jami aholining 26,8 foiziga teng kelmoqda.

Ya‘ni, mamlakatimiz boshqa sohalar qatori nufus jihatidan ham katta davlatga aylanmoqda. Yurtimiz aholisi 2040 yilga borib 50 millionga yetishi, jamiyatning yarmidan ko‘pini yoshlar tashkil qilishi kutilmoqda.

Yoshlarimizga munosib hayot sharoiti yaratish uchun esa barqaror iqtisodiyot, xavfsiz davlat, samarali boshqaruv, ijtimoiy kafolatlar bo‘lishi lozim. Shu ma’noda, ayni masalaning yechimi ham mustahkam huquqiy poydevori ham – O‘zbekistonning yangi tahrirdagi Konstitutsiyasida mustahkamlab qo‘yildi.

Bunga yaqqol misol sifatida, avvalo, Asosiy qonunimizning alohida bobi – XIV bob «Oila, bolalar va yoshlar» deb nomlanganiga hamda undan yoshlarga oid qator normalar o‘rin olganiga e‘tibor qaratish darkor. Bunday yangicha yondashuv, shubhasiz, Yangi O‘zbekistonda yoshlar siyosati ustuvor ekanligidan yaqqol dalolatdir.

Yangi tahrirdagi Konstitutsiyada davlat tomonidan yoshlar huquqlari himoyalaniishi va ularning jamiyat va davlat hayotida faol ishtiroki rag‘batlantirilishi

kafolatlab qo'yildi. Konstitutsiyamizning 79-moddasi birinchi bandida qayd etilganidek: «Davlat yoshlarning shaxsiy, siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy, ekologik huquqlari himoya qilinishini ta'minlaydi, ularning jamiyat va davlat hayotida faol ishtirok etishini rag'batlantiradi».

Bosh qomusimizda, shuningdek, davlat yoshlarda milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiqlik, xalqning boy madaniy merosidan faxrlanish, vatanparvarlik tuyg'ulari shakllanishiga g'amxo'rlik qilishi belgilandi. Bu haqda Konstitutsiyaning 78-moddasi to'rtinchi bandida shunday deyilgan: «Davlat va jamiyat bolalarda hamda yoshlarda milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiqlikni, mamlakatidan hamda xalqning boy madaniy merosidan faxrlanishni, vatanparvarlik va Vatanga bo'lgan mehr-muhabbat tuyg'ularini shakllantirish to'g'risida g'amxo'rlik qiladi».

Yana bir muhim jihat: yoshlarning ta'lim olishi, ijtimoiy va tibbiy himoyasi, uy-joyli bo'lishi, bandligi uchun shart-sharoitlar yaratish – davlatning konstitutsiyaviy majburiyati sifatida Asosiy qonunga kiritildi. Konstitutsiyaning 79-moddasi ikkinchi bandiga ko'ra: «Davlat yoshlarning intellektual, ijodiy, jismoniy va axloqiy jihatdan shakllanishi hamda rivojlanishi uchun, ularning ta'lim olishga, sog'lig'ini saqlashga, uy-joyga, ishga joylashishga, bandlik va dam olishga bo'lgan huquqlarini amalga oshirish uchun shart-sharoitlar yaratadi».

Shu o'rinda yangi tahrirdagi Konstitutsiyadan ilk marotaba uzluksiz ta'lim tizimi, uning har xil turlari va shakllari, davlat va nodavlat ta'lim tashkilotlari rivojini ta'minlash davlatning vazifasi etib belgilanganini ta'kidlash maqsadga muvofiqdir. Ta'limga oid normalar 50,51 va 52-moddalarda o'z aksini topdi.

Bundan tashqari, yangi tahrirdagi Konstitutsiyaning 53-moddasi birinchi bandida: «Har kimga ilmiy, texnikaviy va badiiy ijod erkinligi, madaniyat yutuqlaridan foydalanish huquqi kafolatlanadi. Intellektual mulk qonun bilan muhofaza qilinadi», deb ta'kidlangan. Zero, intellektual salohiyatini yuqori, dunyoqarashi keng, mustaqil fikrlaydigan avlodni voyaga yetkazish va tarbiyalash davlatimiz siyosatining ustuvor yo'nalishlaridandir.

Umuman olganda, yangi tahrirdagi Konstitutsiyamizda mamlakatimiz yoshlarining huquqlarini ro'yobga chiqarish masalasida o'z zimmasiga g'oyat muhim majburiyatlarni olgani alohida diqqatni tortadi. Eng asosiysi, mazkur konstitutsiyaviy normalar nafaqat O'zbekiston yoshlari manfaati, balki butun jamiyatimiz va mamlakatimizning kelgusi taqdiri uchun nihoyatda ahamiyatlidir.

Shu boisdan, yangi tahrirdagi Konstitutsiyamizni «Yoshlar Konstitutsiyasi» deya e'tirof etsak, aslo adashmaymiz.